



Miten osallisuutta edistetään monialaisessa asiakasyhteistyössä?

Näkökulmia asiakkaan kokonaistilanteen huomioimiseen, jotta palvelut olisivat vaikuttavampia

Lotta Virrankari & Minna Kukkonen, 13.10.2021



Terveyden ja
hyvinvoinnin laitos



Vipuvoimaa

EU:lta
2014–2020



Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Osallisuuden edistämisellä voidaan

Vähentää eriarvoisuutta, köyhyyttä ja syrjäytymistä

- Osallisuus on yhteydessä hyvinvointiin ja terveyteen

Saada yhteiskuntaryhmät kohtaamaan

- Syntyä uutta toimeliaisuutta
- Syrjintä, ennakkoluulot ja yksinäisyys vähenevät

Parantaa palveluja

- Ihmiset kohdataan ihmisinä
- Palvelujen käyttäjät osallistuvat palvelujen kehittämiseen

Edistää työ- ja opintopoluilla etenemistä

- Vaikutusmahdollisuudet, arvostus ja tarpeellisuuden tunne suuntaavat toimijuutta tulevaan

Mitä osallisuus on?

Osallisuus on kuulumista ja kuulluksi tulemistä.

Osallinen ihminen voi vaikuttaa oman elämänsä kulkuun ja yhteisiin asioihin.

Osallinen ihminen pääsee osalliseksi yhteisestä hyvästä: hän voi sekä tuottaa yhteistä hyvää että pääsee nauttimaan siitä.

OSALLISUUS

- OMASSA ELÄMÄSSÄ
- YHTEISÖISSÄ JA VAIKUTTAMISEN PROSESSEISSA
- YHTEISESTÄ HYVÄSTÄ

Jaottelu perustuu sosiaali-, käyttäytymis- ja terveystieteelliseen tutkimukseen. Lue lisää: Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet (Thl.fi)

Osallisuuden osa-alueet

1

Osallisuus omassa elämässä

Ihminen saa elää omannäköistä elämää. Ihmisen voi määritellä, mihin toimintaan ja palveluun hän osallistuu.

2

Osallisuus vaikuttamisen prosesseissa

Ihminen voi vaikuttaa itselleen tärkeisiin asioihin. Ihmisten vaikuttamismahdollisuuksia tuetaan.

3

Osallisuus yhteisestä hyvästä

Luodaan olosuhteita, joissa ihmiset voivat osallistua yhteisen hyvän tuottamiseen ja pääsevät myös nauttimaan yhteisestä hyvästä.

Tämä edesauttaa sitä, että ihmiset saavat arvostusta, kiitosta ja yhteyksiä muihin ihmisiin. Toiminta, jossa yhteiskuntaryhmät kohtaavat, edistää hyviä väestösuhteita.

Lue lisää: Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet (Thl.fi)

Kuinka osallinen olet?

Testaa osallisuutesi leikkimielisellä verkkotestillä ja selvitä samalla, mikä myyttinen metsän olento olet:

Osallisuustesti.fi



Kuinka osallinen olet?

Kuinka paljon seuraavat väittämät pitävät paikkansa?

1. Tunnen, että päivittäiset tekemiseni ovat merkityksellisiä.
2. Saan myönteistä palautetta tekemisistäni.
3. Kuulun itselleni tärkeään ryhmään tai yhteisöön.
4. Olen tarpeellinen muille ihmisille.
5. Pystyn vaikuttamaan oman elämäni kulkuun.
6. Tunnen, että elämälläni on tarkoitus.
7. Pystyn tavoittelemaan minulle tärkeitä asioita.
8. Saan itse apua silloin, kun sitä todella tarvitsen.
9. Koen, että minuun luotetaan.
10. Pystyn vaikuttamaan joihinkin elinympäristöni asioihin

© Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019

Osallisuuden kokemus on vahvasti yhteydessä eri hyvinvoinnin tekijöihin

- Osallisuuden kokemusta mitataan Sokra-hankkeessa kehitetyllä osallisuusindikaattorilla.
- Osallisuuden kokemus on yhteydessä esimerkiksi
 - Työmarkkina-asemaan, työttömyyden kestoon, toimeentulon riittävyteen, yksinäisyyteen, elämänlaatuun sekä koettuun toiminta- ja työkykyyn (THL 2021)
 - Koulukiusatuksi joutumiseen, koulukiusaamiseen osallistumiseen sekä vanhempien lapsiinsa kohdistamaan henkiseen ja fyysiseen väkivaltaan (Virrankari ym. 2020, 2021a ja 2021b)
 - Perherakenteeseen (Hedman ym. 2021)



Edistä osallisuutta näillä periaatteilla

- Ihminen voi osallistua toimintaan tai palveluun omaehtoisesti.
- Osallistujalle etsitään yksilöllisiä ratkaisuja.
- Osallistuja kohdataan kunnioittaen ja kategorisoimatta.
- Yksin jääneet ja omiin oloihinsa päätyneet löydetään ja saadaan mukaan toimintaan.
- Toimintaa tai palvelua kehitetään yhdessä.
- Toiminta vahvistaa osallistujan vaikuttamismahdollisuuksia myös toiminnan ulkopuolella.
- Ihminen pääsee osalliseksi yhteisestä hyvästä. Ihminen saa arvostusta, kiitosta ja yhteyksiä muihin ihmisiin. Yhteiskuntaryhmät kohtaavat.
- Osallisuutta edistävät keinot juurtuvat osaksi jatkuvaa toimintaa.

Sokra kokoaa ja arvioi lupaavia osallisuuden edistämisen malleja

THL.FI/SOKRA

> Osallisuuden edistämisen mallit



Osalliseksi omasta elämästä, toiveista ja taidoista

Ollakseen osallinen tulee olla päätösvaltaa omasta elämästä.

Ihminen voi toteuttaa itseään ja kehittyä itsensä näköisenä.

Tiedot, taidot ja resurssit sekä ymmärrettävä ja hallittava toimintaympäristö ovat ehtona sille, että omaan elämään pystyy vaikuttamaan.

SEINÄTÖN LUONTOPAJA

Luonto ympäristönä auttaa ottamaan etäisyyttä arkeen, antaa kuulumisen kokemuksia, tasavertaisen toimintaympäristön, luontevia tapoja toimia ja mahdollisesti merkityksellistä toimintaa.

Luontoa hoitaessa voi myös saada oma osaamisensa näkyville ja tuottaa paikallista hyvää.

Osallisuuden palasen kuvaus ja arvio: [Seinätön luontopaja \(Innokylä.fi\)](https://www.innokyla.fi)

Osa kokonaisuutta: [Luovat menetelmät vahvistavat osallisuutta \(Thl.fi\)](https://www.thl.fi)

ETÄKOHTAAMISILLA YHTEISÖLLISYYTTÄ KYLIIN

Etäkohtaamisilla ja -
tapahtumilla voidaan tarjota
sosiaalisia kontakteja ja
edistää.

Tämä tukee yhteisöllisyyttä ja
osallisuuden kokemusta kun ei
olla kasvokkaisissa
kohtaamisissa.

Osallisuuden palasen kuvaus ja
arvio: [Etäkohtaamisilla
yhteisöllisyyttä kyliin \(Innokylä.fi\)](#)

OSALLISUUDEN PALASET

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020



Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020



Vaikuttavampia palveluja niin, että asiakkaat pääsevät mukaan kehittämään



Moni kokee vaikutusmahdollisuuksien puutetta. Onnistunut vaikuttaminen tuo sisältöjä ja merkityksellisyyttä elämään.

Kun kokee pystyvänsä vaikuttamaan, mieli virittyy myönteisesti.

Vaikuttaminen on prosessi, joka tarvitsee tuekseen rakenteita, jotka tekevät vuorovaikutuksen mahdolliseksi.

Yhteiskehittäminen edellyttää asiakkaan tai osallistujan ja työntekijän tasaveroista kumppanuutta.

Osallisuutta edistävissä hallintomallissa kuntalaiset ja palvelunkäyttäjät osallistuvat kehittämiseen ja ongelmien ratkaisemiseen

Kehittämisen tavoitteista ja halutuista tuloksista **sovitaan yhdessä.**

Osallistujat voivat olla mukana aina uuden toiminnon tai palvelun **tarpeellisuuden toteamisesta sen toteutukseen ja arviointiin.**

Valtio tai kunta on vetovastuussa: rakenteet ja kulttuuri mahdollistavat osallisuutta lisäävien toimintatapojen toteutumisen.

ASIAKASOSALLISUUSRYHMÄT VAMMAISPALVELUJEN YHTEISKEHITTÄMISESSÄ

- **Asiakkaat ja työntekijät** kehittävät yhdessä vammaispalveluja asiakasosallisuusryhmissä.
- **Asiakkaat** vaikuttavat palvelujen ja käytäntöjen kehittämiseen sekä arvioivat niitä yhdessä työntekijöiden kanssa.
- **Työntekijät** saavat ryhmistä tukea ja uusia näkökulmia työhönsä.

Osallisuuden palasen kuvaus ja arvio: [Asiakasosallisuusryhmät vammaispalvelujen yhteiskehittämisessä \(Innokyla.fi\)](https://www.innokyla.fi)

Osa kokonaisuutta: [Ammattilaisten osallisuus edistää palvelujen vaikuttavuutta \(Thl.fi\)](https://www.thl.fi)

PELILLISYYS JA LEIKILLISYYS ARVIOINNIN APUNA

Ryhmämuotoisessa sosiaalisessa kuntoutuksessa arvioidaan asiakkaan palveluntarvetta ja toimintakykyä pelillisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntäen. Tavoitteena on löytää asiakkaalle ryhmän jälkeen **jatkopolkuja yhteistyössä omatyöntekijän kanssa.**

Osallisuuden palasen kuvaus ja arvio: [Pelillisuus ja leikillisuus arvioinnin apuna \(Innokylä.fi\)](https://www.innokyla.fi)

Osa kokonaisuutta: [Pelillisyyden hyödyntäminen sosiaalityössä \(Thl.fi\)](https://www.thl.fi)

Jotta ihmiset moninaisista taustoista kohtaisivat toisiaan ja toimisivat yhdessä

Avoimet tilat lisäävät hyvinvointia ja kokemusta yhdenvertaisuudesta

Niissä on mahdollista luoda ja ylläpitää sosiaalisia suhteita

Ne kohentavat yhteisöllistä aktiivisuutta. Osallistuvat ottavat vastuuta.

Väestösuhteet paranevat, kun yhteiskuntaryhmät kohtaavat ja ihmiset tekevät asioita yhdessä.
Turvallisuuden tunne lisääntyy.



**Naapuriyhteisö-
toiminta tukee
kehitysvammaisten
itsenäistä asumista**

Omissa asunnoissaan tuetusti asuvat kehitysvammaiset henkilöt saavat mielekästä vapaa-ajan toimintaa ja tukea sosiaalisten verkostojen rakentamiseen.

Lähinaapurin tukemana voi rohkaistua kokeilemaan uutta ja päästä toimimaan yhdessä muiden asukkaiden kanssa.

Toimintaa on kehitetty yhteistyössä asiakkaiden, heidän läheistensä ja ammattilaisten kanssa. Matalan kynnyksen tiloissa myös kansalaistaidot vahvistuvat. Lisäksi päästään osaksi yhteiskuntaa osallistumalla lähiympäristön aktiviteetteihin.

Osallisuuden palasen kuvaus ja arvio: [Naapuriyhteisötoiminta tukee kehitysvammaisten itsenäistä asumista \(Innokylä.fi\)](#)

Osa kokonaisuutta: [Avoimet tilat - ihmiset kohtaavat ja elämänpiiri laajenee! \(Thl.fi\)](#)

AISTIEN TILA SOSIAALITYÖN YMPÄRISTÖNÄ

Aistien tila on julkinen tila, joka muokataan **moniaistiseksi kokemukseksi** tuomalla sinne materiaaleja, kuvia, ääniä, tuoksuja.

Valmis tila kutsuu vuorovaikutukseen, kokemusten jakamiseen ja muisteluun.

Osallisuuden palasen kuvaus ja arvio: [Aistien tila sosiaalityön ympäristönä \(Innokylä.fi\)](https://www.innokyla.fi/)

Osa kokonaisuutta: [Avoimet tilat - ihmiset kohtaavat ja elämänpiiri laajenee! \(Thi.fi\)](https://www.thi.fi/)

Keskustelua

Millaisia kokemuksia tai ajatuksia nämä työkalut herättävät?

Lue lisää:

- [Edistääkö toiminta osallisuutta? 24 apukysymystä \(thl.fi\)](#)
- [Osallisuusindikaattori mittaa osallisuuden kokemusta \(thl.fi\)](#)
- [”Osallisuuden palaset” lisäävät heikoimmassa asemassa olevien osallisuutta \(thl.fi\)](#)
- [Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet \(thl.fi\)](#)
- [Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa \(julkari.fi\)](#)

Ota Sokra seurantaan!

Seuraa Sokraa [Twitterissä](#) ja [Facebookissa](#)

[Osallisuutta päätöksiin -uutiskirje](#) ilmestyy 3–4 kertaa vuodessa.

- [Tilaa uutiskirje tästä](#)

[Sokran tutkimusviesti \(ThI.fi\)](#) kokoaa muutamia kertoja vuodessa tuoreimpia osallisuustutkimuksen tuloksia meiltä ja maailmalta.



Lähteet

Hedman, L., Ikonen, J., Leemann, L., Koskela, T., Martelin, T., Solin, P., Tamminen, N., & Parikka, S. 2021. Osallisuuden kokemus ja positiivinen mielenterveys työmarkkina-aseman ja kotitalouden rakenteen mukaan : FinSote 2019 -tutkimuksen tuloksia. Tutkimuksesta tiiviisti 5/2021. THL.

THL. 2021. Osallisuusindikaattori mittaa osallisuuden kokemusta.

Virrankari, L., Leemann, L., & Kivimäki, H. 2020. Osallisuuden kokemus ja koulukiusaaminen : Kouluterveyskyselyn 2019 tuloksia. Tutkimuksesta tiiviisti 35/2020. THL.

Virrankari, L., Leemann, L., & Kivimäki, H. 2021a. Osallisuuden kokemus ja vanhempien henkinen väkivalta : Kouluterveyskyselyn 2019 tuloksia. Tutkimuksesta tiiviisti 38/2021. THL.

Virrankari, L., Leemann, L., & Kivimäki, H. 2021b. Osallisuuden kokemus ja vanhempien fyysinen väkivalta : Kouluterveyskyselyn 2019 tuloksia. Tutkimuksesta tiiviisti 39/2021. THL.

Yhteystiedot



thl.fi/sokra



LOTTA VIRRANKARI
Etunimi.sukunimi@thl.fi
029 524 7619



MINNA KUKKONEN
Etunimi.sukunimi@thl.fi
029 524 7738

SOSIAALISEN OSALLISUUDEN EDISTÄMISEN KOORDINAATIOHANKE – SOKRA



Terveyden ja
hyvinvoinnin laitos



Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020



Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto